

Evropská unie a politika rozšíření

(Vztah k Turecku a zemím západního Balkánu)

Hlavní body agendy SZBP EU

(Aktivity v oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky a vnějších vztahů EU)

Přehled SZBP č. 11/2018

1. – 30. listopad 2018

autor: Martin Kuta, Matej Vince, Adam Novák

PŘEHLED SZBP EU

Obsah:

EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ 4

Pokračující dialog Srbsko-
Kosovo o normalizaci
vztahů 4

Rada přidružení Albánie _ 4

HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU..... 6

Ministerské setkání EU-
Kanada 6

Situace v Jemenu 7

Situace ve Venezuele ____ 9

Další fáze amerických
sankcí vůči Íránu 10

Mezinárodní podpora
Afghánistánu, ženevská
konference 10

K vývoji na Ukrajině ____ 12

Spuštění nových projektů
PESCO 13

AKTUÁLNÍ VYDÁNÍ:	EDICE: Přehled SZBP EU
Název: Evropská unie a politika rozšíření; Hlavní body agendy SZBP EU	Typ edice: online, ISSN 2533-4263
Autoři: Kuta, M., Vince, M., Novák, A.	URL: http://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?d=2
Číslo: Přehled SZBP č. 11/2018	První vydání edice: leden 2005
Datum: 1. – 30. listopad 2018	Frekvence vydání edice: měsíčně
Klíčová slova: SZBP; SBOP; ESVČ/EEAS; Írán; rozšiřování; přidružení; mírové rozhovory; zasedání Rady; Jemen; Ukrajina; PESCO	Zaměření: přehledy Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU
	Jazyk: CZ
	Vydavatel: Kancelář Poslanecké sněmovny, Sněmovní 4, 118 26 Praha 1

PARLAMENTNÍ INSTITUT plní úkoly vědeckého, informačního a vzdělávacího střediska pro Poslaneckou sněmovnu, její orgány, poslance a Kancelář Poslanecké sněmovny, pro Senát, jeho orgány, senátory a Kancelář Senátu. Naše činnosti a produkty uvádíme níže.

Oddělení všeobecných studií	STUDIE Srovnávací studie Analytické studie	ODPOVĚDI NA DOTAZ Stručné odpovědi na dotazy členů Parlamentu	VYBRANÁ TÉMATA Studie zpracované k aktuálním problematikám	MONITORING Vybrané hospodářské měnové a sociální ukazatele	MIGRACE Přehled aktualit v oblasti migrace za vybrané období
	PŘEHLED SZBP Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU	EUROZÓNA+ Přehled ekonomických událostí v EU	PODKLADY pro zahraničně politická jednání	PŘEDNÁŠKY pro zahraniční delegace, PS, Senát	
Oddělení pro evropské záležitosti	STANOVISKA kompatibility nevládních návrhů zákonů s právem EU	KONZULTACE k předkládaným vládním návrhům zákonů	DOKUMENTY EU Výběr z aktů a dokumentů EU zaslaných PS	ZPRÁVY Aktuální agenda v Bruselu	PODKLADY pro jednání výboru na mezinárodní úrovni
	INFORMAČNÍ STŘEDISKO Informace o činnosti Poslanecké sněmovny a prohlídky budov	ECPRD Spolupráce s Evropským centrem pro parlamentní výzkum a dokumentaci	PŘEDNÁŠKY pro Poslaneckou sněmovnu, pro školy, veřejnost	INFORMAČNÍ MATERIÁLY o fungování Poslanecké sněmovny, o legislativním procesu	ZÁPISY ze schůzí, seminářů, přednášek, kulatých stolů

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

OBSAH

EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ.....	4
Pokračující dialog Srbsko-Kosovo o normalizaci vztahů _____	4
Rada přidružení Albánie _____	4
HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU	6
Ministerské setkání EU-Kanada _____	6
Situace v Jemenu _____	7
Situace ve Venezuele _____	9
Další fáze amerických sankcí vůči Íránu _____	10
Mezinárodní podpora Afghánistánu, ženevská konference _____	10
K vývoji na Ukrajině _____	12
Spuštění nových projektů PESCO _____	13

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ

(Vztah k Turecku a zemím západního Balkánu)

Pokračující dialog Srbsko-Kosovo o normalizaci vztahů

Popis problematiky

Ve vztazích Srbska a Kosova se nově diskutuje možnost výměny území. Srbsko by získalo některá severní území Kosova a naopak pod kosovskou správou by přešly některé obce na jihozápadě země (v údolí Preševo). Srbsko by rovněž uznalo Kosovo jako samostatnou republiku. Vzdůstají podle komentářů hlasy, že taková výměna není vhodná, protože by se tím mohly otevřít další hraniční spory na západním Balkánu, což by vedlo k růstu dalšího napětí. Stejně tak se zatím nezdá, že obě strany dostatečně možnou výměnu území připravily a přesvědčily o ní svoje občany. To se promítá také do toho, že se tyto úvahy vedou spíše na nejvyšší úrovni, namísto v místech, kterých by se výměna měla dotknout. Výměna území a diskuze okolo této iniciativy ale zastiňují nedostatek vnitrostátního pokroku v jednotlivých zemích. V případě Srbska jsou stále nedostatečné demokratické základy a právní stát. Mezi členskými státy EU je Německo nejsilnějším odpůrcem výměny.¹

Normalizace vztahů mezi Srbskem a Kosovem je předpokladem pro vstup obou států do EU. Mezi oběma státy se v druhé polovině listopadu rozhořela obchodní válka poté, co Kosovo zavedlo vyšší dovozní cla na zboží ze Srbska a Bosny a Hercegoviny. Důvodem k tomuto kroku bylo to, že srbská strana nepodpořila ambice Kosova stát se členem Interpol.²

Jednání v institucích EU

Dne 8. listopadu proběhlo v Bruselu další kolo zasedání dialogu Srbsko-Kosovo na nejvyšší úrovni (srbský prezident Aleksandar Vučić a kosovský prezident Hashim Thaçi). Setkání předsedala vysoká představitelka Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku Federica Mogheriniová. Vyzvala obě strany k dosažení hmatatelných výsledků. Zároveň by měly vytvořit přívětivé prostředí bez přílišných verbálních a dalších politických překážek. Setkání přineslo náznak zintenzivnění dialogu, neboť by měly všechny tři strany zůstat v kontaktu a diskutovat o praktických otázkách vycházejících ze setkání.³

Rada přidružení Albánie

Popis problematiky

Albánie je jedním ze šesti západobalkánských států, které usilují o členství v EU. Od roku 2014 jí je udělen kandidátský status. Přístupové rozhovory však ještě nebyly zahájeny. V letošním roce

¹ TCHERNEVA, Vessela. The price of normalisation: Serbia, Kosovo, and a risky border deal. ECFR.eu [online], 13th November, 2018 [cit. 2018-11-21]. Dostupné z:

https://www.ecfr.eu/article/commentary_the_price_of_normalisation_serbia_kosovo_and_a_risky_border_deal.

² RUDIC, Filip, ISUFI, Perparim. Serbia-Kosovo Media Wage War Over Tax Hike. Balkaninsight.com [online], 22 Nov 18 [cit. 2018-11-22]. Dostupné z: <http://www.balkaninsight.com/en/article/serbian-kosovo-media-wage-war-over-tax-hike-11-22-2018>.

³ Federica Mogherini hosted a meeting of the High Level Dialogue with President Thaçi of Kosovo and President Vučić of Serbia. EEAS.europa.eu [online], 08/11/2018 [cit. 2018-11-22]. Dostupné z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/53466/federica-mogherini-hosted-meeting-high-level-dialogue-president-tha%C3%A7i-kosovo-and-president_en.

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

Rada přijala závěry k rozšiřování EU, podle nichž se předpokládá jejich zahájení v průběhu roku 2019, pokud Albánie splní další reformní kroky.⁴

Jednání v institucích EU

Dne 14. listopadu proběhlo zasedání Rady přidružení EU-Albánie.⁵ Rada uvítala závěry Rady z letošního června a vyzvala k pokračující vnitrostátní reformní činnosti (reforma sektoru spravedlnosti, boj proti korupci, boj proti organizovanému zločinu a obchodu s drogami). EU uvítala, že v nedávné době proběhly operace orgánů činných v trestním řízení a agentur vymáhání práva s cílem rozkrýt sítě organizovaného zločinu. Delegace EU v Albánii uvedla, že i nadále bude přispívat k reformnímu úsilí. Rada uvítala, že EK již začala přípravné práce se svými protějšky související s budoucím zahájením přístupových rozhovorů. Oproti minulým letům Rada vítá, že politické strany v parlamentu komunikují a parlament se tak stává opět centrem politické diskuze, do níž se mohou zapojit všichni relevantní aktéři. Rada ocenila zapojení Albánie do řešení regionální stability a misí SBOP.

⁴ Přehled SZBP EU č. 6/2018, s. 8–9. ISSN 2533-4263. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=150168>.

⁵ Joint press statement following the tenth meeting of the Stabilisation and Association Council between Albania and the EU. Consilium.europa.eu [online], 14/11/2018 [cit. 2018-11-22]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2018/11/14/tenth-meeting-of-the-stabilisation-and-association-council-between-albania-and-the-eu/>.

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU

(Aktivity v oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky
a vnějších vztahů EU)

Ministerské setkání EU-Kanada

Popis problematiky

EU a Kanada udržují blízké vztahy od roku 1976, kdy byla přijata rámcová dohoda pro obchodní a hospodářskou spolupráci mezi Evropskými společenstvími a Kanadou. V roce 2017 byly přijaty dvě nové smlouvy. Dohoda o všeobecné hospodářské a obchodní spolupráci (*Comprehensive Economic and Trade Agreement, CETA*) a také dohoda o strategickém partnerství (*Strategic Partnership Agreement, SPA*). V oblasti politické spolupráce EU i Kanada mají témata společného zájmu mezinárodní mír a bezpečnost, ochrana lidských práv, ochrana životního prostředí, výzkum, inovace, energetická bezpečnost, vzdělávání. Unie a Kanada také spolupracují při formování politiky vůči Arktidě. Kanada se rovněž účastní některých misí v rámci SBOP.⁶

Jednání v institucích EU

Dne 6. listopadu se v Montrealu konalo ministerské setkání EU-Kanada (*Joint Ministerial Committee Canada, JMC*). Setkání potvrdilo záměr obou stran pokračovat v úzké spolupráci při společných výzvách, které vyžadují koordinované globální kroky. Agenda JMC zahrnovala posílení vztahů mezi Kanadou a EU. JMC také obdržela výroční zprávu o stavu vztahu EU a Kanady a schválila její doporučení. Nově přijaté oblasti spolupráce jsou rozvojová pomoc, zaměstnanost a sociální záležitosti. Mezi další oblasti spolupráce patří zejména prosazování efektivního multilateralismu, posílení demokratických institucí, ochrana lidských práv, klimatické změny, mezinárodní mír, bezpečnost a kooperace v boji proti hybridním hrozbám.⁷

Vývoj ratifikace CETA

JMC dále potvrdila, že CETA ztělesňuje společný závazek Kanady a EU k inkluzivní mezinárodní obchodní agendě a boji proti protekcionismu. CETA do dnešního dne ratifikoval Evropský parlament a národní parlamenty Chorvatska, České republiky, Dánska, Estonska, Litvy, Lotyšska, Malty, Portugalska, Spojeného království, Španělska a Švédska.⁸ Dohoda CETA musí být schválena všemi členskými státy EU, nicméně Itálie a Belgie prozatím odmítají dohodu ratifikovat, což může ohrozit její plnou realizaci.⁹

⁶ Canada and the EU. EEAS.europa.eu [online], 10/05/2016 [cit. 2018-11-21]. Dostupné z: https://eeas.europa.eu/delegations/canada_en/640/Canada%20and%20the%20EU.

⁷ Joint Declaration of the Canada-EU Strategic Partnership Agreement Joint Ministerial Committee Canada and the EU: A progressive and dynamic strategic partnership. Eeas.europa.eu [online], 06/11/2018 [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/53337/joint-declaration-canada-eu-strategic-partnership-agreement-joint-ministerial-committee-canada_en.

⁸ Comprehensive Economic and Trade Agreement (CETA) between Canada and the European Union and its Member States Consilium.europa.eu [online], [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/treaties-agreements/agreement/?id=2016017>.

⁹ Italy threatens to block CETA ratification. Euractiv.com [online], 14/06/2018 [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <https://www.euractiv.com/section/ceta/news/italy-threatens-to-block-ceta-ratification/>.

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

Situace v Jemenu

Popis problematiky

Ke zhoršení situace v Jemenu došlo poté, co opět propukly boje v jemenském přístavním městě Hudajda. Přístav Hudajda je klíčovým zásobovacím uzlem pro necelé dvě třetiny obyvatel Jemenu, které jsou závislé na dovozu potravin, paliv a léků. Zintenzivnění násilí je spojeno zejména s mírovými rozhovory mezi oběma stranami konfliktu, které brzy svolá OSN do Švédska.¹⁰ Obě bojující strany se nyní snaží ovlivnit mírová vyjednávání tím, že dobytím dalšího území si zajistí lepší vyjednávací pozici.¹¹ Obnovení násilí v městě Hudajda vedlo ke zhoršení humanitární krize. Podle předsedy Světového potravinového programu Jemen čelí nejhorší humanitární katastrofě na světě za posledních sto let. Počet lidí na pokraji hladovění pravděpodobně dosáhne téměř poloviny obyvatelstva.¹²

Pákou při pokusu o ukončení války se může stát i smrt saudského novináře Džamála Chášakdžího. Podle posledních informací, které zveřejnila americká Ústřední zpravodajská služba CIA, vraždu nařídil přímo saudský korunní princ Muhammad bin Salmán. Americký prezident a další světoví lídři se pokouší neohrožovat strategicky výhodný vztah se Saudskou Arábií, který spočívá zejména ve sdílení zpravodajských informací, uzavírání lukrativních obchodů se zbraněmi a stabilním zásobováním ropou. Namísto toho reaguje Západ na spekulace ohledně možného propojení saudského režimu s vraždou novináře tím, že se zabývá válkou v Jemenu a vyvíjí tlak na korunního prince, aby přispěl k uzavření dohody o příměří, která ukončí konflikt.¹³

Podpora EU k humanitární situaci v Jemenu

Podpora EU Jemenu se od roku 2015 soustředila do třech hlavních oblastí, jimiž jsou jednak politická podpora, bezpečnost a lidská práva, jednak humanitární asistence a jednak rozvojová asistence. V oblasti politické podpory, bezpečnosti a lidských práv bude EU nadále pokračovat v podpoře a doplňování úsilí OSN a jeho zvláštního vyslance v dosažení a udržení míru v Jemenu. V této oblasti EU poskytla více než 50 milionů euro pro nabádání k místním dialogům, pro výcvik prostředníků konfliktu, pro usnadnění lokálních dohod o klidu zbraní či pro podnícení místních aktérů k mírovým vyjednáváním. EU také podporuje částkou 6,4 milionu občansko-společenské organizace v zemi jako je např. Jemenské volební centrum, které v zemi spustilo o konfliktu veřejnou kampaň. Jelikož je Jemen silně závislý na importu, tak EU vítá snahy OSN umožnit tok komerčních položek a humanitární pomoci. EU také poskytla částku 18 milionů euro ke stabilizaci politické fragmentace, slabého vládnutí a k napravení deficitu kriminální spravedlnosti. Tyto iniciativy mají za cíl zlepšit kapacity klíčových lokálních bezpečnostních aktérů jako je soudnictví a vymáhání práva. V této oblasti EU také cvičí vybrané představitele komunit ke zlepšení lokálních bezpečnostních struktur.

¹⁰ LEDERER, Edith, M. UN envoy: Warring parties in Yemen agree to meet in Sweden. Washingtonpost.com [online], November 16 [cit. 2018-11-22]. Dostupné z: https://www.washingtonpost.com/world/middle_east/un-envoy-warring-parties-in-yemen-agree-to-meet-in-sweden/2018/11/16/a4a68a28-e9e7-11e8-8449-1ff263609a31_story.html?utm_term=.872c0f8ea027.

¹¹ Yemen: will calls for peace lead to more violence? Bbc.com [online], 01/11/2018 [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-46063516>.

¹² Yemen: worst humanitarian disaster in 100 years. Bbc.com [online], 14/11/2018 [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <https://www.bbc.co.uk/programmes/p06rq5qr>.

¹³ Jamal Khashoggi's murder could be a game-changer for the Yemen war. Edition.cnn.com [online], 20/11/2018 [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2018/11/19/middleeast/khashoggi-yemen-saudi-arabia-analysis-intl/index.html>.

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

Co se týče humanitární asistence, tak EU konstatovala, že humanitární potřeby Jemenu jsou obrovské a že 22,2 milionů lidí (80 % populace) potřebuje humanitární pomoc. Za rok 2018 tak EU poskytla Jemenu pro humanitární účely již 118 milionu euro, které se soustředí na zlepšení výživy (především pak dětské podvýživy) a také na poskytnutí nouzové zdravotní péče a potravinové bezpečnostní programy. V odpovědi na epidemii cholery EU dotuje léčebná centra a preventivní aktivity, a také podporuje reakci na mimořádnou epidemii v oblastech postižených spalničkami a záškrtem. Podpořeny byly také ochranné aktivity se zaměřením na genderové násilí, včetně poradenství v krizových situacích.

V oblasti rozvojové asistence v období 2018–2020 uvolnila EU na podporu Jemenu téměř 150 milionů EUR. Tato asistence má především umožnit zajištění základních služeb k tomu, aby byly lokální komunity chráněny před hladem a nemocemi, čímž dojde k posílení jejich odolnosti vůči probíhající krizi. V roce 2018 EU také započala s projektem rozsáhlé podpory pro vnitřně vysídlené osoby (*internally displaced people*, IDP). Od roku 2016 do 2021 je jedním z hlavních projektů EU program Zlepšení odolnosti jemenského venkova (ERRY), který má hodnotu 70 milionů euro. V rámci programu dochází k podpoře zemědělských firem a živobytí ve venkovských oblastech za účelem pomoci rodinám vyvinout udržitelné zemědělské postupy. Tímto programem je také podporována sociální koheze skrze trénování místních prostředníků, včetně žen, které jsou učeny metodám mírového řešení konfliktů. EU se také zaměřila na udržování sociální struktury mezi jemenskými komunitami a na péči o důvěru mezi občany a jejich místními institucemi, čímž např. přispěla ke znovuoživení stovek lokálních radnic. Podpoře EU se také těší slabé jemenské zdravotnické služby a infrastruktura, pro které byly vyhrazeny projekty v hodnotě 26 milionů euro a které mají za cíl vytvořit síť komunitních zdravotnických pracovníků za účelem boje s podvýživou a k zabránění kolapsu státního zdravotnického systému.

Od začátku konfliktu muselo více než tři miliony Jemenců opustit svoje domovy, z nichž téměř 2,5 milionu zůstávají vnitřně vysídleni. K posílení odolnosti těchto osob a k podpoře jejich přijímajících komunit EU vyčlenila částku 30 milionů euro. EU také hodlá zajistit adekvátní přístup ke vzdělání těm dětem, které kvůli konfliktu nemohou chodit delší dobu do školy.¹⁴

Jednání v institucích EU, zasedání FAC k Jemenu

ESVČ vyzvala strany konfliktu, aby zaručovaly humanitární přístup v souladu s mezinárodním humanitárním právem. Měly by také usnadňovat bezpečný odchod civilistů mimo zóny konfliktu. „*Evropská unie plně podporuje proces pod vedením OSN pro okamžité obnovení politických rozhovorů,*“ uvádí se dále v oficiálním stanovisku. Cílem EU je dosažení trvalého a udržitelného politického řešení konfliktu.¹⁵

FAC se na svém zasedání 19. listopadu věnovala situaci v Jemenu. Ministři zahraničí si vyměnili pohledy na probíhající snahy EU v této oblasti, především pak v oblastech politické a humanitární podpory. Ministři potvrdili svou silnou podporu k procesu, vedenému Organizací spojených národů a speciálnímu vyslanci OSN, Martinu Griffithu. Frederica Mogherini se vyjádřila, že věří, že pakliže se naskytnou kroky, které by potenciálně mohly vést k deeskalaci konfliktu, je pak správný čas k tomu, vyslat jasnou a silnou zprávu všem aktérům konfliktu (ať už uvnitř nebo vně

¹⁴ EU-Yemen relations, factsheet, EU response to the conflict in Yemen, Brusel, 19. listopadu 2018, [online], [cit. 2018-10-12]. Dostupné z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/53984/eu-yemen-relations-factsheet_en

¹⁵ Statement by the Spokesperson on the deteriorating situation in Yemen. Eeas.europa.eu [online], 12/11/2018 [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/53641/statement-spokesperson-deteriorating-situation-yemen_en.

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

země), aby bylo těchto kroků využito k dosažení příměří zbraní a vedení politického dialogu vedeným zvláštním vyslancem OSN, Martinem Griffithem.¹⁶

Mírové rozhovory mezi oběma stranami konfliktu byly naplánovány na počátek prosince do Švédska pod patronací švédské ministryně zahraničních věcí Margot Wallströmové a generálního tajemníka OSN Antonio Guterrese. Vlastní rozhovory přinesly kladný výsledek.¹⁷ Ještě před jejich koncem byl dojednáán klid zbraní v přístavním městě Húdajdá.

Situace ve Venezuele

Popis problematiky

K hlavním problémům Venezuely v současnosti patří politická, migrační a ekonomická krize. Politickou krizi zosobňuje prezident Nicolás Maduro, jehož vláda obviňuje z domácích problémů zejména nepřátelskou opozici a imperialistické síly jako USA nebo sousední Kolumbii. Co se týče migrační krize, podle statistik OSN od roku 2015 opustilo Venezuelu 2,3 milionů obyvatel. Do roku 2020 by toto číslo mělo stoupnout na téměř 4,5 milionu, což představuje 14 % celkové populace země. Nejčastějším důvodem pro odchod ze země kromě omezení osobních práv a svobod je ekonomická situace. Koncem roku 2018 by měla úroveň inflace dosáhnout hodnotu 1 000 000 %. V praxi to znamená, že hodnota jednoho amerického dolaru se rovná hodnotě 248 000 venezuelských bolívarů. Cena běžného zboží se zdvojnásobuje průměrně každých 26 dnů. Minimální mzda musela být zvýšena o 34 násobek. V některých městech se vyskytl nedostatek vody nebo výpadky elektřiny způsobené nedostatečnými investicemi do rozpadající se infrastruktury. Alarmující je také situace kolem veřejných nemocnic, které neposkytují dostatečnou zdravotní péči, což by mohlo vést k humanitární krizi.¹⁸

Jednání v institucích EU

Dne 25. října diskutovali ministři EU na zasedání Rady pro zahraniční věci o prohlubující se politické, hospodářské a sociální krizi ve Venezuele. EU opakovaně vyzvala venezuelskou vládu, aby učinila nezbytné kroky pro obnovení demokracie a právního státu, dodržování lidských práv, obnovení plné ústavní pravomoci národního shromáždění a osvobození všech politických vězňů. Pokud jde o dodržování lidských práv a základních svobod, EU vyzvala venezuelskou vládu, aby konstruktivně spolupracovala s Vysokým komisařem OSN pro lidská práva.¹⁹

Členské státy EU nadále zintenzivňují svou podporu vnitrostátním, regionálním a mnohostranným snahám zaměřeným na dopad multidimenzionální krize na obyvatelstvo Venezuely. Vzhledem k pokračujícímu zhoršování situace přijala Evropská rada závěr, že je potřeba obnovit restriktivní opatření, která jsou nyní zavedena do 14. listopadu 2019. Tato

¹⁶ Foreign Affairs Council, 19/11/2018, Yemen, [online], [cit. 2018-10-12]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/fac/2018/11/19/>.

¹⁷ Ceasefire for key Yemen port agreed at peace talks in Sweden: UN. TheLocal.se [online], 13 December 2018 [cit. 2018-12-18]. Dostupné z: <https://www.thelocal.se/20181213/ceasefire-for-key-yemen-port-agreed-at-peace-talks-in-sweden-un>.

¹⁸ How Venezuela's crisis developed and drove out millions of people. Bbc.com [online], 22/08/2018 [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-36319877>.

¹⁹ Declaration by the High Representative on behalf of the EU on the situation in Venezuela. Consilium.europa.eu [online], 25/10/2018 [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2018/10/25/declaration-by-the-high-representative-on-behalf-of-the-eu-on-the-situation-in-venezuela/>.

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

opatření zahrnují zejména embargo na zbraně a zákaz cestování a zmrazení aktiv 18 osob odpovědných za porušování lidských práv a podkopávání demokracie a právního státu.²⁰

Další fáze amerických sankcí vůči Íránu

Popis problematiky

V létě letošního roku byly zavedeny americké sankce vůči Íránu související s jeho jaderným programem. V listopadu měla vstoupit v platnost omezující opatření zaměřená na energetický sektor.²¹

Jednání v institucích EU

Ve společném prohlášení vysoká představitelka Mogheriniová a francouzský, německý a britský ministr zahraničních věcí a financí zavedení dalšího kola omezujících opatření odsoudili. Dohoda s Íránem o jaderném programu dle sdělení Mezinárodní agentury pro atomovou energii (IAEA) plní svůj účel. Evropské státy vyzvaly Írán k dalšímu plnění jeho závazků, protože dohoda i nadále zůstává v platnosti. EU spustila mechanismus, který umožní překonání dopadů amerických sankcí na právnické osoby, které s Íránem budou obchodovat. EU i nadále hodlá zachovat tuto dohodu a k totožnému vyzývají evropští představitelé i íránskou stranu.²²

Při jednání EP zmínila komisařka pro spravedlnost, ochranu spotřebitele a rovnost pohlaví Věra Jourová opatření, která byla Uníí přijata s cílem zamezit negativnímu dopadu amerických sankcí na společné obchodní vztahy.²³ Jednalo se o:

- Zavedení blokovacího statusu, aby se obchodní vztahy evropských a íránských firem neřídily americkou exeterritoriální legislativou;
- Rozšíření mandátů Evropské investiční banky o možnost poskytování půjček Íránu;
- Zvážení možností a nástrojů, jak podpořit malé a střední podniky při jejich obchodní a hospodářské spolupráci.

Mezinárodní podpora Afghánistánu, ženevská konference

Popis problematiky

V říjnu proběhly v Afghánistánu parlamentní volby, v nichž voliči mohli volit zástupce do první komory parlamentu (*Wolesi Jirga*). S blížícími se volbami vzrůstal počet násilných útoků ze strany Talibánu na politické představitele či kandidáty. Z více než 2,5 tisíce kandidátů, kteří oznámili od jara letošního roku svou kandidaturu, jich bylo do července zabito deset, přičemž k valné části

20 Venezuela: EU renews sanctions for one year. Consilium.europa.eu [online], 06/11/2018 [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2018/11/06/venezuela-eu-renews-sanctions-for-one-year/>.

21 Viz Přehled SZBP EU 9/2018, s. 15–16. ISSN 2533-4263. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=152030>.

Přehled SZBP EU 8/2018, s. 4–5. ISSN 2533-4263. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=151022>.

22 Joint statement by High Representative Federica Mogherini and Foreign Ministers Jean-Yves Le Drian, Heiko Maas and Jeremy Hunt, and Finance Ministers Bruno Le Maire, Olaf Scholz and Philip Hammond. EEAS.europa.eu [online], 02/11/2018 [cit. 2018-11-22]. Dostupné z: <https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/53230/joint-statement-high-representative-federica-mogherini-and-foreign-ministers-jean-yves-le-en>.

23 Speech on the extraterritorial effects of US sanctions on Iran for European companies, at the European Parliament. EEAS.europa.eu [online], 14/11/2018 [cit. 2018-11-22]. Dostupné z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/53860/speech-extraterritorial-effects-us-sanctions-iran-european-companies-european-parliament_en.

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

útoků se přihlásil Talibán. To naznačuje, že normalizace politického procesu bude ještě značně náročná.

Vlastní volby provázely administrativní zmatky, zapříčiněné především tím, že některé volební místnosti nebyly z bezpečnostních důvodů otevřeny v den voleb a musely být otevřeny dodatečně následující den.²⁴

Ženevská konference

V druhé polovině listopadu proběhla v Ženevě mezinárodní ministerská konference, která se věnovala vývoji v zemi. Konference proběhla pod patronací afghánské vlády a OSN. Cílem konference bylo demonstrovat mezinárodní solidaritu, účast a zájem o dění v zemi. Konference přinesla schválení ženevského rámce společné odpovědnosti (*Geneva Mutual Accountability Framework*), obsahujícího deset bodů. Ty se týkají mezinárodní asistence a účasti na rozvoji země za předpokladu stanovení vládních priorit.²⁵

Jednání v institucích EU

Tématu dění v Afghánistánu se věnovalo zasedání Rady pro zahraniční věci (FAC) dne 19. listopadu. Závěry Rady obsahují postoj EU v několika oblastech. Rada uvítala, že klíčoví vnitrostátní a mezinárodní aktéři našli shodu na podobě mírového procesu v zemi, který má být zahrnující a zajišťující především domácí zapojení a vedení. Talibán byl v této souvislosti vyzván, aby vstoupil do formálních mírových rozhovorů. Druhou oblastí je posilování demokratického vládnutí v zemi, principů spojených s liberálně-demokratickým pojetím vládnutí, posilování postavení žen v zemi a celkovým posilováním lidských práv. Klíčový je hospodářský a sociální rozvoj podle priorit vlády, na jehož realizaci se podílí mezinárodní společenství. V neposlední řadě se musí vláda zasadit o řešení migrace a otázky vnitřního vysídlení.²⁶

Ve vystoupení na konferenci vysoká představitelka Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku Federica Mogheriniová ocenila nabídku mírových rozhovorů, které představil afghánský prezident Ašraf Ghání Talibánu. Mogheriniová dále vyzdvihla zapojení všech relevantních skupin společnosti do mírových rozhovorů, zlepšování jejich životní situace (s odkazem na postavení žen a dalších znevýhodněných či ohrožených menšin). EU se v současném Afghánistánu může angažovat v pěti bodech:

- Pomoc při mírových rozhovorech k zajištění zapojení všech relevantních, znevýhodněných i ohrožených skupin;
- Asistence při provádění reformní činnosti (například reformy bezpečnostního sektoru);
- Podpora strukturálních reforem, tvorby pracovních míst s cílem nabídnout obyvatelům možnost uplatnění výměnou za složení jejich zbraní;
- Garance mírových rozhovorů, jejich dodržování;
- Podpora obchodní výměny a vytváření infrastrukturních projektů se sousedními státy za účelem zvýšení regionálního propojení a ekonomického prospěchu.

²⁴ BJELICA, Jelena. Election Day Two: A triumph of administrative chaos. Afghanistan-analyst.org [online], 21 October 2018 [cit. 2018-12-16]. Dostupné z: <https://www.afghanistan-analysts.org/election-day-two-a-triumph-of-administrative-chaos/>.

²⁵ Geneva Mutual Accountability Framework (GMAF). UNAMA.UNmissions.org [online], November 27/28, 2018 [cit. 2018-12-16]. Dostupné z: https://unama.unmissions.org/sites/default/files/gmaf_final_26_nov_2018.pdf.

²⁶ Afghanistan - Council conclusions (19 November 2018). Consilium.europa.eu [online], 19 November 2018 [cit. 2018-12-16]. Dostupné z: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13823-2018-INIT/en/pdf>.

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

Mogheriniová dále zdůraznila, že EU vyčlenila na asistenci zemi 13,6 miliardy EUR pro období 2017-2020.²⁷

K vývoji na Ukrajině

Volby v samozvaných lidových republikách

V samozvané Doněcké a Luganské lidové republice na východě Ukrajiny proběhly 11. listopadu 2018 alternativní volby. Ukrajina a mezinárodní společenství k volbám uvedly, že se jedná o akt porušení mezinárodního práva, svrchovanosti Ukrajiny a minských dohod o stabilizaci situace na východě Ukrajiny. Spojené státy vyzvaly voliče k bojkotu hlasování. Kurt Volker, zvláštní zmocněnec Spojených států pro konflikt na Ukrajině, uvedl, že se hlasování má přinést falešnou legitimitu politické reprezentace, která se na východě země ustavila nelegálně. Zároveň tato činnost má podpořit angažovanost Ruské federaci v oblasti.²⁸

Zasedání FAC 19. listopadu

FAC se na svém zasedání 19. listopadu volbami na východě Ukrajiny zabývala a odmítla je shledat za legitimní. Rada tím znovu zdůraznila svou podporu ukrajinské nezávislosti, suverenity a územní integrity. K tomu, aby se našlo politické řešení konfliktu na východě Ukrajiny, zůstává společným hlavním požadavkem EU plné naplňování minských dohod, které byly konáním těchto voleb porušeny. Volby také nemohou být uznány z důvodu toho, že porušují mezinárodní a ukrajinské právo a její suverenitu. Podle minských dohod se mohou regionální volby konat pouze v souladu s ukrajinskou ústavou a podle standardů Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE).²⁹ Rada dále očekává, že Ruská federace využije svého nezanedbatelného vlivu, který na separatisty má, a využije ho k tomu, aby napomohla k dodržování minských dohod. Dále zároveň vyslovila podporu úsilí Francie a Německa v rámci normandského formátu, a úsilí OBSE snažící se o implementaci minských dohod.³⁰ Rada také podtrhla naléhavou potřebu k zajištění plného respektu k mandátu Speciální monitorovací mise OBSE (SMM), včetně jejího neomezeného, bezpečného a bezpodmínečného přístupu do všech oblastí Ukrajiny, včetně rusko-ukrajinských hraničních oblastí a Krymu.

Pro potřeby SMM OBSE EU oznámila letos v červenci další podporu v hodnotě 16 milionů EUR a 4 miliony EUR pro posílení odolnosti komunit a k reintegraci veteránů konfliktu.³¹ EU se tak

²⁷ Remarks by HR/VP Mogherini at the Geneva Conference on Afghanistan. EEAS.europa.eu [online], 28/11/2018 [cit. 2018-12-17]. Dostupné z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/54581/remarks-hrvp-mogherini-geneva-conference-afghanistan_en.

²⁸ WILLIAMS, Matthias a ZVEREV, Anton. Separatist-held regions hold elections in eastern Ukraine. Reuters.com [online], November 11, 2018 [cit. 2018-12-18]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-ukraine-crisis-donetsk-election/separatist-held-regions-hold-elections-in-eastern-ukraine-idUSKCN1NG045>.

²⁹ Declaration by the High Representative on behalf of the EU on the "elections" planned in the so-called "Luhansk People's Republic" and "Donetsk People's Republic" for 11 November 2018, [online], [cit. 2018-10-12]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2018/11/10/declaration-of-the-high-representative-on-behalf-of-the-eu-on-the-elections-planned-in-the-so-called-luhansk-people-s-republic-and-donetsk-people-s-republic-for-11-november-2018/>

³⁰ Declaration by the High Representative on behalf of the EU on the "elections" planned in the so-called "Luhansk People's Republic" and "Donetsk People's Republic" for 11 November 2018, [online], [cit. 2018-10-12]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2018/11/10/declaration-of-the-high-representative-on-behalf-of-the-eu-on-the-elections-planned-in-the-so-called-luhansk-people-s-republic-and-donetsk-people-s-republic-for-11-november-2018/>

³¹ Joint statement following the 20th EU-Ukraine Summit Brussels, 9 July 2018, bod 9., [online], [cit. 2018-10-12]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/media/36086/joint-statement-eu-ua-summit-2018.pdf>

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

především zavázala k soustředění se na socio-ekonomické a humanitární důsledky konfliktu pro místní obyvatele a k tomu, aby tito lidé mohli využívat práv, které vyplývají z jejich ukrajinského občanství i na územích, které momentálně nejsou kontrolovány ukrajinskou vládou.³²

K situaci v Azovském moři

EU znovu odsoudila a nadále odsuzuje porušování teritoriální integrity ze strany Ruské federace od února 2014, čímž má na mysli i nedávné dostavění Kerčského mostu bez souhlasu Ukrajiny a obvinila Ruskou federaci za militarizaci Černého a Azovského moře. V tomto ohledu se situace vyostřila především 25. listopadu, kdy došlo k incidentu mezi ruským a ukrajinským námořnictvem v Kerčské úžině, při kterém se ukrajinské plavidlo pokusilo úžinou proplout, načež začalo být ostřelováno ruskými plavidly. Úžina byla pro provoz zablokována ruskými úřady, které také vzápětí ukrajinská plavidla a jejich posádky zajaly. EU v této záležitosti urguje Ruskou federaci k obnovení volné plavby Kerčskou úžinou podle mezinárodního práva a nabádá všechny zahrnuté aktéry k maximální obezřetnosti a celkové deeskalaci napětí.³³ Vysoká představitelka uvedla, že podobné události v Azovském moři jasně ukazují, že porušování základních pravidel mezinárodní spolupráce nutně vede k nestabilitě a napětí. EU očekává, že Rusko zastaví kontroly pohybu námořnictva skrze danou úžinu, které vedly k celkové militarizaci Azovského moře.³⁴

Spuštění nových projektů PESCO

Jednání v institucích EU

V současnosti zahrnují projekty PESCO oblasti výcviku, pozemního vojska a pozemních systémů, námořnictva, letectva a vzdušných systémů, kybernetického a elektronického vedení boje, podpory civilních cílů při výkonu vojenské činnosti i obecné podpoře vojska a vesmírných činností. Ke spuštění 15 nových projektů stálé strukturované spolupráce (*permanent structured cooperation*, PESCO) došlo na zasedání Rady ve složení ministrů obrany 19. listopadu letošního roku.³⁵ Byly formálně schváleny následující projekty:

- Vrtulníkové výcvikové centrum;
- Centrum zpravodajských dovedností;
- Zkušební centrum EU;
- Integrované bezmužné pozemní systémy;
- Raketové systémy pro útoky za čáru nepřítelů;
- Zřízení pro vyslání pro práci pod mořskou hladinou;
- Dálkově řízení letecké systémy;
- Útočné vrtulníky TIGER Mark III;
- Nástroje proti bezpilotním letounům;
- Letecké systémy do vyšších sfér atmosféry;

³² Joint statement following the 20th EU-Ukraine Summit Brussels, 9 July 2018, bod 10., [online], [cit. 2018-10-12]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/media/36086/joint-statement-eu-ua-summit-2018.pdf>

³³ Statement by the Spokesperson on the escalating tensions in the Azov Sea, Brusel, 25. listopadu 2018, [online], [cit. 2018-11-12]. Dostupné z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/54392/statement-spokesperson-escalating-tensions-azov-sea_en

³⁴ Statement by the Spokesperson on the escalating tensions in the Azov Sea, Brusel, 25. listopadu 2018, [online], [cit. 2018-11-12]. Dostupné z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/54392/statement-spokesperson-escalating-tensions-azov-sea_en

³⁵ Defence cooperation: Council launches 17 new PESCO projects. Consilium.europa.eu [online], 19/11/2018 [cit. 2018-12-18]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2018/11/19/defence-cooperation-council-launches-17-new-pesco-projects/>.

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

- Vytvoření úkolových skupin;
- Možnosti vedení elektronického boje;
- Sledování zbraní hromadného ničení (chemické, jaderné a biologické) a ochrana před nimi;
- Sdílení základen;
- Geometeorologie a oceánografie;
- Radionavigační systém;
- Systém vesmírného dohledu pro vojenské užití.

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz